

Motywowanie dziecka do nauki

Umiejętności i postawy potrzebne do osiągania sukcesów w szkole dziecko opanowuje już w pierwszych latach życia. Przygotowanie do roli ucznia rozpoczyna się bardzo wcześnie, a pierwszymi nauczycielami są rodzice, rodzeństwo, dziadkowie, opiekunowie.

Każde dziecko ma naturalną motywację do uczenia się i czerpie radość z opanowywania nowych umiejętności. Często z czasem dzieci zaczynają tracić pasję poznawczą. Słabnie entuzjazm do uczenia się wciąż nowych rzeczy. Dzieje się tak zwłaszcza, gdy zaczyna się nauka w szkole. W dużej mierze od rodziców zależy jak dziecko poradzi sobie w nowym środowisku oraz czy będzie miało motywację do nauki.

1

**M. SKŁODOWSKA-
CURIE**

„Nauczyłam się, że droga postępu nie jest ani szybka, ani łatwa”.

2

COCO CHANEL

„Być może urodziłaś się bez skrzydeł. Ale najważniejsze, żebyś nie przeszkadzała im wyrosnąć”.

3

WACŁAW POTOCKI

„Biada temu dokuczy, kto za młodu nie uczy”.

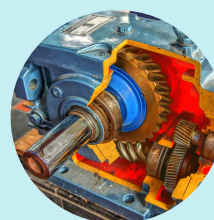
Wpływ pozytywny

Jaka atmosfera w domu powoduje lepsze wyniki w szkole? Co powinni robić rodzice, aby pomóc swoim dzieciom?

Wpływ negatywny

Jakie błędy popełniane przez rodziców powodują, że dziecko nie wykorzystuje swoich potencjalnych możliwości i trwoni talenty?

Techniki i formy wzmocnienia

Posługując się wzmocnieniami możemy oddziaływać na motywację w nauczaniu się i ukierunkowywać działania na pożądane tory.

Wpływy pozytywne

Pożądane zachowania rodziców, które wpływają na motywację i stosunek do nauki:

Służenie przykładem – jeżeli rodzice czytają książki i prasę, często dyskutują na różne tematy, mają swoje hobby czy grają z dziećmi w gry edukacyjne, wówczas ich dzieci będą bardziej skłonne poszerzać swoją wiedzę, gdyż będzie im się to wydawało naturalne.

Dostrzeganie sukcesów, stosowanie pochwał – każda zmiana na lepsze utrwali się szybciej, jeśli zostanie dostrzeżona i doceniona. Z czasem jednak należy stopniowo zmniejszać ilość pochwał, gdyż w przeciwnym razie dzieci mogą zacząć traktować je jako coś, co należy im się zawsze oraz traktować je jako sposób na uzyskanie uznania w oczach dorosłych.

Stawianie racjonalnych wymagań – aspiracje rodziców wobec dzieci powinny być odpowiednie do posiadanych predyspozycji i uzdolnień.

Pomoc w nauce – należy zachęcać dzieci do samodzielnego rozwiązywania problemów (np. zamiast zawsze sprawdzać błędy ortograficzne – nakłonić dziecko do korzystania ze słowniczka) oraz pomagać mu, gdy sobie nie radzi (tłumaczyć, wskazywać źródła wiadomości, organizować naukę w formie zabawy, przepytwać dziecko z materiału, korygować błędy gramatyczne i nawyki wymowy, pokazywać przykłady itp.). Nigdy nie należy odrabiać za dziecko prac domowych!

Interesowanie się problemami dzieci – małe dzieci mają naturalną skłonność do opowiadania swoich przeżyć rodzicom. Tylko od rodziców zależy, czy będą tak postępowały, gdy dorosną. Jeżeli reakcje dorosłych na problemy są przesadzone albo sprawy dziecka są traktowane jako mało ważne, wówczas kontakt będzie stawał się coraz bardziej zakłócony. Dzieci nie będą szukały pomocy w rozwiązaniu problemów u rodziców.

Pozytywne emocje – dziecko, które nie ma w domu do czynienia z negatywnymi emocjami, nie przejawia ich raczej w szkole. Należy starać się panować nad złością, gniewem, frustracją. Nie należy „odbijać” swoich złych humorów na dzieciach.

Mądre karanie – stosowanie kar jak najrzadziej (w przeciwnym razie tracą swoją moc) i tylko wówczas, gdy są konieczne, wymierzanie ich adekwatnie do przewinienia.

Nagradzanie – nagrody należy stosować mądrze, gdyż zbyt dużo lub bardzo drogie, mogą wypaczyć charakter – dzieci uczą się dla uzyskania rzeczy a nie dla siebie. Często wartościowsze od nagrody materialnej jest pochwalenie.

Zapewnianie dobrych warunków do nauki – dziecku ciężko jest się skupić, gdy nie ma do tego warunków dlatego trzeba wyeliminować bodźce zewnętrzne takie jak: włączony telewizor, radio lub gra, odgłosy z innych pomieszczeń, bawiące się rodzeństwo. Im mniej będzie dookoła rozpraszających bodźców, tym skupienie uwagi powinno być większe. Należy też zadbać o to aby dziecko miało swój kącik do nauki.

Właściwa organizacja czasu – pilnowanie aby dziecko miało wystarczająco dużo czasu na zabawę, ruch, czy swoje hobby. Ważne jest też sprawdzenie ilości czasu poświęcanego na telewizję czy komputer, w celu uniknięcia uzależnienia.

Traktowanie rodzeństwa na równi – dziecko faworyzowane zazwyczaj będzie starało się być w centrum uwagi, a dyskryminowane będzie się chowało w cieniu.

Wpływy negatywne

Pewne rodzinne sytuacje sprawiają, że dzieci nie znajdują motywacji do tego, żeby uczyć się, mierzyć się ze szkolnymi wyzwaniami, sprawdzać się w roli ucznia. Poprzestają na dwójkach i trójkach. Nic z tego, co oferują im w szkole, nie jest w stanie ich zainteresować i wzbudzić ich entuzjazmu. Po prostu im się nie chce. Wpływow takim podlegają najbardziej:

Dzieci rozpieszczone – one nie muszą podejmować wysiłków, żeby osiągnąć upragnione cele, bo rodzice wszystko „podają na tacy” i spełniają życzenia.

Dzieci nadopiekuńczych rodziców – stale wyręczane i kontrolowane, nie mają okazji nauczyć się podejmowania decyzji, ponoszenia ryzyka; czują się więc zależne i niekompetentne; są przekonane, że nic same nie potrafią.

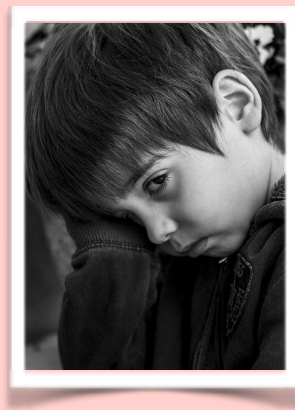
Dzieci rywalizujące z bratem czy siostrą – poczucie nieustającej konfrontacji, porównywanie i walka o względy rodziców stwarzają atmosferę ciągłego zagrożenia, frustracji oraz niesprawiedliwości.

Dzieci manipulatorzy – poczucie władzy nad otoczeniem nie sprzyja rozwijaniu samodyscypliny koniecznej w pracy nad wyznaczonymi celami; mali manipulatorzy to często dzieci skłóconych, zbyt pobłażliwych albo zapracowanych rodziców oraz jedynacy uwielbiani przez najbliższych.

Dzieci zdezorganizowanych domów – chaos i nieuporządkowany tryb życia utrudniają przystosowanie się do szkolnej rutyny i wypełnianie obowiązków oraz akceptację ograniczeń.

Dzieci, których możliwości są przeceniane – rodzice mają w stosunku do nich zbyt wysokie wymagania. Dziecko nie jest w stanie im sprostać, co wywołuje u niego frustrację

Dzieci ciągle pouczane i krytykowane – rodzice idealizują obraz siebie: „ja w twoim wieku... (miałem same piątki, uczyłem się po kilka godzin dziennie itp.)”, często „prawią kazania” tonem osoby wszystkowiedzącej i nieomyłnej, stale podają siebie za przykład. Lubią udowadniać dziecku, że zawsze mają rację.

TECHNIKI I FORMY WZMACNIANIA

W uczeniu się czynniki nieobojętne a towarzyszące bodźcom lub zachowaniom jednostki nazywa się wzmocnieniami.

Przykładowe techniki wzmocniania

Technika bezpośredniej gratyfikacji – polega na sygnalizowaniu swego zadowolenia z racji poczynionych postępów w zachowaniu lub nauce. Odbywa się to zazwyczaj przez wyrażenie pochwały i uznania. Takie wzmocnienia spełniają 2 funkcje: zwracają uwagę na poprawne wykonanie poleceń zachęcają do dalszego ich respektowania. Z czasem jednak, w miarę coraz częstszego powtarzania się tych zachowań, należy stopniowo ograniczać wzmocnienia.

Technika zawierania kontraktu – zakłada podpisanie lub ustne zawarcie umowy co do określonych postępów w zachowaniu bądź nauce określa zadania i obowiązki, jakie dziecko powinno spełnić oraz warunki i sposób gratyfikacji za wykonanie zobowiązań objętych umową. Ważne jest aby liczyć się z realnymi możliwościami spełnienia zobowiązań z dwóch stron, dlatego kontrakt powinien być przemyślany i stworzony w porozumieniu rodzic – dziecko, dziecko – rodzic.

Technika słownego napominania – polega na dyskretnym i życzliwym zwracaniu się do dziecka w sprawie ich zachowania nie aprobowanego przez rodzica. Jest to napomnienie udzielane w tonie spokojnym i rzeczowym, a więc bez cienia sarkazmu, wyniosłości.

W nauce warto stosować różnego rodzaju techniki ułatwiające zapamiętywanie. Notatki z wykorzystaniem różnych kolorów, podkreśleń i zabawnych rysunków, bazowanie na skojarzeniach, robienie wykresów – to wszystko może pomóc dziecku lepiej i bardziej trwale opanować materiał.

Każdy uczeń w jakimś momencie swojej kariery szkolnej zadaje sobie pytanie: „Po co właściwie tego wszystkiego się uczyć?”. Pomóżmy więc dziecku dostrzec korzyści, jakie może odnieść z posiadanej wiedzy, pokażmy mu, w jaki sposób powiązać ją z codzienną rzeczywistością i jak

wykorzystać ją w praktyce. Dzieci stawiające sobie za cel zdobycie wiedzy lepiej się uczą, czerpią większą przyjemność z nauki. Tutaj wsparcie rodziców i dawanie przykładu własnym postępowaniem jest niezastąpione.

Nie wyręczajmy dziecka w lekcjach. To bardzo ważne. Kiedy prosi o pomoc, nie podawajmy mu gotowych rozwiązań, ale jedynie na nie naprowadźmy, udzielmy wskazówek, wyjaśnijmy wątpliwości.

Współpracujmy ze szkołą - pamiętajmy, że nauczyciel to sprzymierzeniec w procesie edukacji dziecka.

Doceniaj osiągnięcia dziecka. Warto rozróżnić tu dwa pojęcia: osiągnięcia a stopnie. Często pytamy dziecko po powrocie do domu: „co dziś dostałeś”, a powinniśmy zapytać: „czego się dziś nauczyłeś”. O ile łatwo jest doceniać osiągnięcia dziecka, które otrzymuje dobre stopnie, to gorzej jest z dzieckiem, które ma kłopoty w nauce. Na początku warto się zastanowić, czy niepowodzenia w nauce nie są objawem jakiejś przyczyny. Jest różnica między dzieckiem, które nie chce się uczyć, a takim, które uczy się wolno i nie jest w stanie zrobić tego, co się od niego wymaga.

Nie pozwól dziecku, by źle mówiło o sobie. Często mamy okazję słyszeć, że dziecko źle mówi o sobie: „jestem głupi”, „nie dam rady”, „i tak mi się nie uda”. Są to głosy, które są wrogami sukcesu. Zastanówmy się skąd się to bierze. Czasem nieświadomie nadajemy dziecku etykietkę i tak o nim myślimy: „jest zdolny, powolny, zapominalski”. Sprawiamy, że dziecko tak zaczyna myśleć o sobie. Lęk przed niepowodzeniem powoduje u tych dzieci występowanie tendencji do rezygnacji, formułowania niskich aspiracji i niskich oczekiwań, do unikania zadań czy wręcz wagarowania.

Buduj w dziecku poczucie własnej wartości. Dziecko będzie pozytywnie myślało o sobie, gdy będzie miało poczucie własnej wartości. Zadaniem rodziców jest pomóc znaleźć mocne strony i nauczyć dzieci wykorzystywać je do zdobycia satysfakcji, jaką mogą przynieść.

Rola zainteresowania i zamiłowania do nauki. Silnej motywacji do nauki sprzyja zainteresowanie tym, czego dziecko się uczy. Chęć uczenia się możemy wykształcić w dziecku, np. poprzez:

- wskazanie powiązań wiedzy książkowej z codzienną rzeczywistością,
- powiązanie wiadomości z przyrody z naturalnymi zjawiskami,
- odniesienie wiedzy historycznej do współczesnych wydarzeń,
- wskazanie na podobieństwa literatury do życiowych wydarzeń i problemów,
- poszerzenie wiedzy zdobytej w szkole (muzeum, wycieczki krajoznawcze, gry edukacyjne, czasopisma, programy edukacyjne w TV),
- rozbudzanie pozaszkolnych pasji i zainteresowań,
- zademonstrowanie na własnym przykładzie entuzjazmu do uczenia się, zdobywania nowych wiadomości.

Rola pozytywnych relacji pomiędzy rodzicami i dzieckiem. Silnej motywacji dziecka do nauki sprzyjają bliskie i pozytywne relacje z rodzicami, oparte na akceptacji, zrozumieniu potrzeb i uczuć dziecka, wsparciu, zainteresowaniu życiem dziecka.

- Bezwarunkowa akceptacja oznacza, że kochamy dziecko takim, jakie jest, a nie tylko wtedy, gdy jest grzeczne czy przynosi same szóstki i piątki. Warto mówić dziecku wyraźnie i wprost, że nam na nim zależy, a nie zakładać, że już zna nasze uczucia.
- Wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji. Gdy dziecko wie, że może nam zaufać, liczyć na pomoc i oparcie, będzie chciało dzielić z nami nie tylko swoje sukcesy i radości, ale również niepowodzenia.

Silna więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem stwarza poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, które z kolei korzystnie wpływa na jego zdolności i chęć poznawania świata. Okazywane dziecku wsparcie pozwala mu podejmować różne wyzwania, ponieważ wie, że będziemy przy nim niezależnie od tego czy odniesie sukces czy porażkę. Bliska więź z dzieckiem pozwala mu być otwartym i szczerze mówić o tym, co robi, myśli, czuje, z czym ma problemy.

Zachowania i postawy rodziców wpływające negatywnie na motywację dziecka do nauki. W związku z tym powinniśmy unikać:

- grożenia i oskarżania
- wyrażanie negatywnego podejścia do nauki w szkole
- komentarzy przedstawiających naszą osobę jako wzór negatywny: „Ja też nigdy nie rozumiałem matematyki, ponieważ mogą stanowić dla dziecka dobrą wymówkę
- porównywania mniej zdolnego dziecka z rodzeństwem lub innymi dziećmi
- posiadania wygórowanych oczekiwań, nieadekwatnych do faktycznych możliwości dziecka
- zaprzeczania na siłę i mówienie, że zadanie jest bardzo łatwe, w sytuacji, gdy dziecko ma trudność ze zrozumieniem
- nadmiernego kontrolowania w czasie pracy, ciągłego „kręcenia się wokół dziecka”, zaglądania co chwilę przez ramię lub stałego pytania jak mu idzie.
- dzieci bardziej lubią naukę, gdy uczą się z własnej woli i nie są do tego przymuszane.

Podsumowując

Jeśli chcesz pomóc dziecku zwiększyć motywację do nauki:

- ▶ podkreślaj znaczenie nauki w życiu człowieka,
- ▶ powtarzaj myśl, że nauka jest celem sama w sobie,
- ▶ nie przypisuj zbyt dużej wagi ocenom a wkładowi jakie włożyło dziecko,
- ▶ wyrażaj się pozytywnie o szkole i o nauczycielach,
- ▶ doceniaj pracę i samodzielność,
- ▶ dostrzegaj osiągnięcia dziecka,
- ▶ nie krytykuj, nie oceniaj,
- ▶ pomagaj, ale nie wyręczaj,
- ▶ nie wyśmiewaj niepowodzeń, ale wskaż jak można uczyć się na błędach,
- ▶ nie stawiaj wymagań wobec dziecka ponad jego możliwości,

- ▶ nie wyprzedzaj materiału szkolnego,
- ▶ pokazuj praktyczne zastosowania informacji zdobytych w szkole,
- ▶ wzbudzaj w dziecku zainteresowania wieloma dziedzinami życia,
- ▶ stwórz warunki do poszerzenia wiedzy i doświadczeń dziecka,
- ▶ pomagaj w rozwinięciu umiejętności potrzebnych w nauce (czytanie, zapamiętywanie, notowanie, koncentracja uwagi i inne),
- ▶ wspieraj w przezwyciężaniu trudności.

Pamiętajmy, nawet najlepsze metody i najbardziej usilne próby mogą zawieść, jeśli sami nie będziemy dawali dziecku przykładu własnym postępowaniem. To od nas dorosłych zależy, czy nauczy się ono systematycznej pracy i obowiązkowości.

„Jeśli mi się nie chce, to dlaczego mu ma się chcieć”!

Bibliografia:

1. Faber A., Mazlish E. „Jak mówić, żeby dzieci się uczyły – w domu i w szkole”. Wydawnictwo Media Rodzina,
2. Trempała J. „Psychologia rozwoju człowieka” Wydawnictwo PWN
3. MacKenzie R. „Kiedy zabronić? Kiedy pozwolić?” Jasne reguły pomagają wychować. Gdańskie wydawnictwo psychologiczne.